

העברת ס"ת ממקום למקום

"ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך" (במדבר י, לה)

הבאת ס"ת לאדם החבוש בכלא

כתב בשו"ע (או"ח קלה, יד) כי בני אדם החבושין בבית האסורין, אין מביאים אצלם ס"ת אף בר"ה ויוה"כ. וכתב הרמ"א (בשם האו"ז) דכל זה דווקא בשעת קריאה בלבד, אך אם מכינים עבורו ס"ת יום או יומים קודם שרי. ואם הוא אדם חשוב, בכל ענין שרי.

ובביאה"ל כתב דמקור הלכה זו הוא מדברי הירושלמי (יומא ז, א) המובא בב"י דאיתא התם בכל אתר את אמר הלוח אצל תורה, והכא את אמר מוליכין את התורה אצלן, [היינו מה דאיתא התם דחזון הכנסת נותן הס"ת לראש הכנסת, והראש לסגן, והסגן לכ"ג]. אלא ע"י שהם בני אדם גדולים התורה נתעלה בהם. והא תמן מובילין את התורה גבי ריש גלותא, אמר ר' יוסי בר בון תמן ע"י שזרעו של דוד משוקע שם, אינון עבדין ליה כמנהג אבהתהון.

אלא שתמה על כך, דדברי הירושלמי איירי דבידם ללכת למקום שהס"ת מונח שם, דמשו"ה זלזול הוא להביא את הס"ת אצלם, ומהיכי תיתי לן דכשהם אנוסים וחפצים לקיים מצות קריאת התורה שלא נדאג להם ונביא להם את הס"ת, ומאי זילותא לס"ת כאשר בני אדם מחזרין אחריו לקרות בו.

והביא כי אכן דעת האור זרוע (ק"ש, ט) דשרי להביא ס"ת לבית החולה לקרות בו כיון דאנוס הוא, וז"ל דאם לאותם מביאים בעבור כבודם, לזה שאנוס כ"ש שמביאים לביתו, עכ"ל. ולדבריו ה"ה התירו כן לחבוש בבית האסורים דמאי שנא.

אולם דבריו צ"ע דבאו"ז הוכיח כן מהא דאיתא בברכות (ו, ב) אמר ליה רב יצחק לרב נחמן מאי טעמא לא אתי מר לבי כנישתא לצלווי, א"ל לא יכילנא, אמר ליה ניכנפיה למר בי עשרה, אמר טריחא לי מילתא. דחזינו כי נכון וכשר הדבר ליראי השם לדאוג שיבואו עשרה לביתו להשלים לו מנין בהיותו חולה. **ואם הוא אדם חשוב בעירו אף מביאין לו ספר תורה לביתו** שיקראו בו העשרה שמתפללין עמו. הרי נקט דלא התירו להביא ס"ת אלא לאדם חשוב בעירו, ומהיכי תיתי להתיר כן אף לכל חולה.

העירו לי שבדרכי משה (שם) כתוב לדייק מהאו"ז עצמו כדברי הביאה"ל, וז"ל ובהגהת אשירי פרק קמא דברכות (סי' ז) משם אור זרוע (הל' ק"ש סי' ט) כתב זה לשונו וחולה שיכול לכוין יבואו עשרה ויתפללו עמו ואם הוא אדם חשוב בעירו מביאים לו תורה בביתו ויקראו אותן עשרה שמתפללין עמו עכ"ל. ובאור זרוע עצמו משמע דלאדם חשוב אף על פי שאינו חולה וכן לחולה בלא אדם חשוב שרי. כוונתו להא דמסיים האו"ז וז"ל אם לאותם מביאים בעבור כבודם לזה שאנוס כ"ש שמביאים לביתו.

אם ישנם עשרה חבושין

אך הוסיף הביאה"ל דלדינא אף לדברי המרדכי האוסר להביא עבור האנוס, היינו דווקא ביחידים החפצים לאסוף עשרה לצורך קריאת התורה, דבהא כיון דמן הדין י"ל דאין חל על היחיד מצות קריאת התורה כאשר אין בידו ללכת לבית הכנסת, אך אם יש שם עשרה כיון דחייל עליהו חובת קריאה, ואין בידם לצאת משם ולקרוא, אף המרדכי מודה דניתן להביא לאסורים ס"ת לקרות בו. וכן מבואר באליה רבה בחד תירוצא שכתב דהמרדכי לא איירי היכא דאיכא עשרה.

והיינו דבאליה רבה (יז) כתב דאם מת בשבת או ביו"ט בבית הנוגע בבית הכנסת, והתפללו כהנים בעשרה בית אחר, נוהגים להכניס להם ספר תורה מבית הכנסת.

וכתב הא"ר דלכאורה דדבר זה הוא נגד הדין, אך כתב ללמד עליהם זכות, דשמא הכהנים הוויין כאדם חשוב. ועוד, דאף המרדכי איירי היכא **דיחידים** חבושים בבית האסורים ואין להם כלל יכולת לבא לבית הכנסת אלא בדעתם לאסוף מנין, אך יתכן דכאשר רבים אינם יכולים לבא לבית הכנסת מודה.

שמחת תורה

והנה איתא בשו"ע דאף בר"ה ויוהכ"פ אין להביא ס"ת למקום אחר. וכתב במשנ"ב (מח) דמה שהולכין מביהכ"נ מניין אנשים לאיזה בית ונושאים ס"ת עמהם כדי לקרות שם ודאי אינו נכון, דהא אפשר להם לשמוע הקריאה בביהכ"נ.

ויש שמלמדין עליהם זכות משום שכל אחד רוצה בעצמו לעלות בתורה בימים האלה, אבל אין זה מספיק לזלזל בס"ת משום זה לטלטלה מביהכ"נ. ובפרט בימים הנוראים שהמנהג למכור המצוות ויש בזה הפסד להכנסות של צדקה. אכן אם גם הם מוכרין המצוות ומתרבה עי"ז הכנסה של צדקה מסתברא שאין להחמיר בזה, ומ"מ מה טוב אם יוכלו לקבוע שם מקום לס"ת על איזה זמן קצר, עכ"ד.

ומעתה יש לדון לפי"ז במנהג ברוב המקומות שבשמחת תורה מפזרים לכל מיני מקומות ספרי תורה לצורך קריאת התורה, וטעם המנהג הוא בכדי שכל אחד יקבל עלייה, ולא תתעכב הקריאה.

אכן לפמשנ"ת אין הדבר פשוט כלל דהא אין להוציא ס"ת אם לא לצורך גדול. ובמור וקציעה כתב כי מה שנהגו במדינתנו ביום שמחת תורה שמוציאין כל הס"ת מההיכל ומוליכין אותם מבית הכנסת לבית הכנסת אחר כדי להקיף עמו, **ואף קורין בו** אין כלל איסור בדבר, וסתם ולא פירש. ובאמת צ"ע מהו ההיתר לכך.

ובברכ"י הביא בשם המהר"י אבוהב דמותר להביא ספר תורה לבית הכנסת אחר, בכדי שיהיו שבעה ספרי תורה להקפות שמחת תורה, דדווקא ביום צרה אסרו בזוהר, וז"ל (פ' ויחי רכה, א,) ווי לדרא אי אצטריך ס"ת לאגלאה ליה מאתר לאתר אפי' מבי כנישתא לבי כנישתא דהא לא אשתכח בינייהו על מה ישגחון עלייהו. אך לשמחת התורה ולכבודה בכדי שיהיו ז' ספרי תורה שרי. ומעתה נראה דאף בכדי שהציבור יקבלו עלייה נחשב הדבר כבוד התורה ושרי.

אולם בערוך השלחן כתב דלפי מה שנתבאר לא יפה עושים רבים מהמון העם בר"ה ויוה"כ ושמחת תורה שקודם הקריאה נוטלים ס"ת מביהכ"נ וקוראים בו במקום אחר, ולאחר הקריאה מחזירין אותו לביהכ"נ, בכדי שיוכלו להעלות כולם לתורה בימים המקודשים הללו, **אך יצא שכרם בהפסידם לעבור עבירה בימים המקודשים ולא לחוש לכבוד התורה**, ולכן ראוי למחות בהם ולגזור שלא יעשו כן, והשומע תבוא עליו ברכת טוב, עכ"ד.

קריאת התורה בשטיבלאך

ובשו"ת הר צבי (או"ח א, עא) נשאל לפשר המנהג שכאשר מניין מתפללים במסדרון ביהכ"נ, מוציאים ס"ת מביהכ"נ למסדרון. הלא קיי"ל דבני אדם החבושים בבית האסורין אין מביאין אצלם ס"ת. ואף היכא דא"א להם לקרות בביהכ"נ הגדול, מ"מ לא עדיף הדבר מבנ"א החבושים בבית האסורים דאינם יכולים לקרות במקום אחר.

ובזוה"ק (ויחי, וכן אחרי מות. הובא במור וקציעה) מפורש דאף מבי כנישתא לבי כנישתא אסור. אולם בריקאנטי (מג) כתב דהמוליך ס"ת מבית כנסת לבית כנסת צריך להביא עמו עשרה בני אדם בהליכתו לכבוד הס"ת, אך אין איסור בדבר אם אינו עושה כן, אלא משום כבוד בלבד. ואי משום הא אפשר לומר כמש"כ במשנ"ב (שם) דאין מביאים דווקא ליחיד, אך אם ישנם עשרה חבושין שפיר דמי, ואם אינן יכולין לקרא בביהכ"נ הגדול שפיר יכולין לקרוא במסדרון.

אכן הביא שבמנחת פתים (מג) כתב על דברי האליה רבה הנ"ל, דלא משמע כן בירושלמי. וביאר וכוונתו דהנה קושיית הירושלמי היא אמאי מוליכין ס"ת לצורך קריאת הפרשה דכהן גדול, הלא כיון שהיו אנשים רבים שם לדבריו אין איסור, ועם זאת מקשה הירושלמי דאין מוליכין ס"ת.

ויישב בהר צבי עפ"י מש"כ בגבורת ארי (יומא סח, ב) דפרשה שהכהן גדול היה קורא ביום הכפורים אינה דומה לקריאת הפרשה שבכל שבת בבית הכנסת, דהתם הלא כולם חייבים בקריאה, לעומת זאת קריאת הפרשה דכהן גדול ביום הכפורים לא רמיא על כל יחיד אלא על הכהן גדול לחוד.

ומעתה ניחא קושיית הירושלמי דאכן לצורך יחיד אין לטלטל ס"ת כלל, ולכן העלה בהר צבי דהיכא דהמנינים שמתפללים במסדרון אי אפשר להם לקרות בבית הכנסת, שפיר ניתן להקל להם להביא להם ס"ת עפ"י ד האליה רבה.

כמו כן, יש לצרף להתיר זאת עפ"מ"כ בשו"ת הרמ"ץ (או"ח, טז) דכל שנמצאים תחת גג אחד אין לחוש לטלטל לשם את הס"ת. ואף התיר להכניס ס"ת לבית של מי שהכניסה לביתו מול הכניסה לביהכ"נ כאשר שניהם תחת גג אחד.

ובפסקי תשובות הביא בשם המטה יהודה (מהר"י עייאש או"ח תקפד, ג) דס"ל דמותר להוציא ס"ת מחדר לחדר בחצר אחת, וכן מבית לעליה וכדומה, היות ותרוייהו רשות אחת הן וליכא גנאי לס"ת בכך.

ובאשל אברהם (בוטשאטש) העיד כי מנהג העולם להתיר זאת, והוסיף כי בתחילה אף הוא נהג להתיר זאת, אך לבסוף חזר בו ואינו אומר לא לאיסור ולא להתיר, והתיר לעשות כן בעת הצורך אך כאשר מלווים את הס"ת עשרה אנשים.

קריאת התורה ברחבת הכותל המערבי

עוד הסתפקתי האם כראות עבדי מה שנוהגים העולם ברחבת הכותל המערבי, שבעת קריאת התורה כל מנין מביא ס"ת מהארונות שבפנים למקום המנין, דלכאורה לפי מה שנתבאר יש לפקפק בזה כיון דהתם אינו תחת קורת גג אחת.

ואכן כבר עורר על כך בציץ אליעזר (יא, טז) וכתב דלא יאות לעשות כן שהתורה תבוא אל מקום המנין המתפלל, אלא המנין המתפלל צריך לבוא אל מקום הספר תורה, כדכתיב אחרי ד' אלקיכם תלכו (דברים יג). ובדומה להא דאיתא בסוטה (לט, ב) אמר רבי תנחום אמר ריב"ל אין הצבור רשאים לצאת עד שינטל ס"ת ויניח במקומו, ושמואל אמר עד שיצא וכו'. אמר רבא בר אהינא אסברה לי אחרי ד' אלקיכם תלכו. וכן הביא דברי הירושלמי הנ"ל דבכל אתר את אמר הולכין אחר התורה וכו', עכ"ד.

ובמעשה רב (קכא) הובא כי דעת רבינו הגר"א ז"ל דאין מטלטלין ס"ת אף מחדר לחדר, וכ"ש דאין מטלטלין לבית אחר.

ובנ"ד הלא הטילטול מהאולם אל הרחבה בוודאי לא עדיף מטלטול לחדר הסמוך באותו בנין, ואדרבא גרע דנראה טפי כמוציא לבית אחר, שהרי מוציאים אותו לחוץ.

ואמנם התירו משום שמירת ספרי התורה להוציאם ממקום התפילה ולהניחם במקום המשתמר כמבואר ברש"י בסוטה שם. ובנ"ד נמי הלא אין בנמצא להניח באופן תמידי את ארונות הקודש עם ספרי תורה ברחבת הכותל שהרי עיתים יורדים גשמים, מ"מ יש לדאוג להביא את הס"ת קודם התפילה, ומן המוכרח להביאם יחד עם הארון הקבוע בגלגלים קטנים, או שבעת הוצאת הס"ת ילך המנין כולו אל מקום הס"ת וילוו משם את הס"ת עד הבימה, ומה טוב אם יוכלו לקרוא במקום הס"ת.

והביא בשם בעל עקרי הד"ט (או"ח לד, יג) שכתב דבמקומות שהס"ת נמצאים בבתיים, ובימי חג הסוכות מתפללים בסוכה, ובעת קריאת התורה מביאים מביתם את הס"ת לסוכה ע"מ לקרוא בהם, יש גנאי בדבר לס"ת שלוקחים אותם ממקומם.

אך אפשר לקיים מנהגם אם כל אנשי הסוכה היושבים להתפלל שם יעלו להביא את הס"ת, וילוו את התורה עד הסוכה, דכה"ג אין התורה מהלכת אחריהם. וסיים דבמקום קדוש כזה יש לחזור להתנהג בהידור, ומכ"ש כשיש חששא בעיקרא דדינא.

הכנסת ס"ת

מנהג נפוץ שבעת חגיגת הכנסת ס"ת לביהכ"נ, מוציאים את הס"ת כולם מהארון, ומרקדים עמם לקראת בא הס"ת החדש. ויש לדון האם יש לחשוש בזה שמוציא ס"ת ממקומו.

ואכן בברכי יוסף (הנ"ל) כתב דאסור להוציא ספר תורה מבית הכנסת לקראת ספר תורה אחר הבא מחדש לבית הכנסת, ומיחו חכמים בדבר. ומהר"י אירגאס כתב דעל דרך הסוד לא נכון לעשות כן, אבל מוהר"ר יעקב אבוב (בתשובה כי) התיר להוציא ספר תורה לקראת אחר. בשערי אפרים (שט, מו) כתב כי אין להתיר לעשות כן אלא עד סוף כותלי ביהכ"נ או העזרה, אך לרחוב הדבר אסור.

ס"ת דיחיד

עוד כתב בהר צבי (שם) כי בס"ת דיחיד שנכתב מתחילה ליחיד ע"מ ללמוד בו, אפשר דלא אסרו לטלטלו,

וניתן לטלטלו עמו לכל מקום שיחפוץ, שלא אסרו זאת אלא בס"ת שהוקדש מתחילתו לשם ביהכ"נ.

וכתב דאין להוכיח זאת מדברי הגמ' ביומא (ע, א) דאיתא התם בזה"ל ואח"כ כל אחד ואחד מביא ס"ת מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים, ע"כ. וחזינן דבס"ת דיחיד התיירו לטלטלו לכל מקום. שהרי ברש"י שם כתב וז"ל ומערב יום הכפורים הביאו שם, עכ"ל. ואם כי פשוט דרש"י כתב כן משום עירוב והוצאה, מ"מ אין להוכיח מהא דמותר לטלטל ס"ת דיחיד, שהרי יום קודם מותר בכל ס"ת כמבואר ברמ"א הנ"ל.

אמנם במאירי שם כתב וז"ל ואמרו בגמרא שאח"כ כל אחד היה מביא ס"ת מביתו להראות חזותו של ספר לרבים, ר"ל נוי של ספר והדורו, ודבר זה יש מפרשים אותו לדעת האומר שאין עירוב והוצאה ליום הכפורים, ואין צריך בכך שירושלם דלתותיה נעולות בלילה. ושמא היו מערבין את כולו בעירוב אחד, או שמא מבערב היו מביאים אותם לביהכ"נ, עכ"ל.

והנה מבואר בדבריו לפי התירוצים הראשונים שהיו מביאים את הס"ת ביום הכפורים ממש, ומדוע לא חששו לטלטל את הס"ת. ובהכרח דלא חששו לטלטלו אלא בס"ת שהוקדש מתחילה לביהכ"נ ושימש לקריאה דרבים דמשו"ה אין לטלטלו לצורך היחיד, אך ס"ת דיחיד שמתחילה נכתב במטרה שיוכל ללמוד בו בכל מקום שיחפוץ, בוודאי דאין כל חשש לטלטלו עמו לכל מקום.

בית האבל

כידוע מנהג העולם להביא ס"ת לבית האבל, ויש לברר אם לאור האמור זהו מנהג נכון.

דהנה כתב הרמ"א דאם מכינים לו ס"ת יום או יומים קודם מותר. והוסיף במשנ"ב כי הסכימו האחרונים דה"ה אם הכין מקום לס"ת באותו היום שיהא מונח שם יום או יומים שפיר דמי, ובלבד שיניחו במקום שהכין קודם זמן הקריאה, ובשעת הקריאה יוציאו ויקרא בו, ולאחר מכן יחזירו לאותו המקום, דבהא לא מינכר מילתא דהבאת הס"ת היתה לצורך הקריאה גרידא, אלא אמרינן דקבע מקומו שם לאותה העת.

ונמצא לפי"ז דאין להתיר להביא לבית האבל ס"ת אלא אם כן מביאים עמו ארון וקובעים את מקומו שם לכל ימי השבעה, אך אם מניחים אותו על השלחן אין להתיר זאת אלא אם יחדו לו מקום מסוים, ורק בשעת קריאת התורה מביאים את הספר משם.

עוד יתכן לומר דיש להתיר זאת היות ואיכא עשרה, דדמי להא דהתירו להביא ס"ת לעשרה חבושים, וה"נ הלא העשרה זקוקים להיות בבית האבל בכדי להשלים למנין. אלא שפקפקו על היתר זה דשאר האנשים יכולים לילך לביהכ"נ לקרוא, ורק האבל אינו יכול לצאת. וראיה לדבר, דאם ההיתר נכון אז מה היה הנידון של האו"ז, ובהגהות אשר"י כתב להדיא דרק בחולה חשוב מותר אף דבודאי יש שם עשרה כמ"ש באו"ז.

ואכן כן העלה באגרות משה (יו"ד ד, סא) וז"ל נוהגין בזמננו שבכל בית אבל עושין מנין לכל התפלות בחול, ומביאים ס"ת לשם. אבל מקפידין שיקראו שם שלש קריאות. ויש מקומות שיש לגחש"א, או לביהכ"נ, ארון קדש קטן לס"ת אחד מיוחד לזה. אבל אף כשליכא ארון קדש קטן מיוחד לס"ת קובעין מקום להס"ת באיזה מקום בבית האבל. ועיין במשנ"ב ובביאה"ל דמ"מ ביש עשרה שאין יכולין לילך, כחבושין בבית האסורין, וה"ה לחולה שבאין אצלו עשרה לבקרו, שדעתו שמותר להביא. שא"כ כ"ש לאבל, שאיכא מעלה וזכות להמת שיתפללו שם בעשרה, שיכולין להביא ס"ת. שלכן מדינא להמשנ"ב רשאים להביא ס"ת, אף כשלא יקראו שם ג"פ. אבל ודאי יש להשתדל לקרות שם ג"פ, שהוא לעשות מנין למנחה בשבת. ואם לא היה אפשר אז, יעשו מנין פעם אחת ביום קריאה אחר האבלות, עכ"ל.

אולם מאידך במור וקציעה (קלה) כתב וז"ל ומכאן שלא יפה עושים מה שנוהגים שהאבל ר"ל מוציא ס"ת מביהכ"נ ומעמידו בביתו בז' ימי אבלות לקרות בו בימי הכניסה, דהני ודאי לא שפיר עבדי. ונפק מניה חורבא אחריתא, שאין נוהגין בו כבוד ומורא כראוי, אחר שמעמידין אותו בבית החורף, מקום שהילדים קטנים עומדים שם, ואי אפשר להיזהר בו בכבוד כראוי, לכן צריך לאזור חיל לבטל המנהג הרע הלז, שכל קל שבקלים בונה במה לעצמו עד שכבר הושרש וקשה לפרוש, אך הקולר תלוי במי שיש סיפוק בידו לתקן, עכ"ל.

והוסיף כי נעלם מהמתירים זאת הלכה ערוכה ביו"ד (שלהי שדמ) דאף בבית אב"ד ונשיא שמת אף על פי שהצבור חייבין להתפלל שם לכבודו, מ"מ אינם רשאים להביא לשם ס"ת, אלא נכנסין לבית הכנסת לקריאת התורה. ושמע מינה תלת, שמע מינה דהילכתא היא דאין מוציאין ספר תורה לקרות בו דרך עראי, ושמע

מינה דלשבעה ימים נמי עראי הוא, ושמע מינה דלא חיישינן אפילו לטרחא דציבורא בכהאי גוונא, וראוי להחמיר בדבר, עכ"ד.

ג' קריאות

ומרגלא בפומיה דאינשי דאין היתר להביא ס"ת אא"כ יקראו בו לכל הפחות ג' קריאות, ואכן כ"כ האגרו"מ הנ"ל. אולם בהליכות שלמה (תפילה יב, לח) כתב כי אין למנהג זה מקור כלל, ואדרבה ברמ"א מבואר כי די בזה שהכינו מקום יום או ימים.

אכן בערוך השולחן כתב דהמנהג לדקדק שיקראו בה ג' פעמים דבכך מקרי קביעות ואין בזיון במה שטלטלוה מביהכ"נ, אך בפחות מג' פעמים טלטולה לצורך עראי ויש בזיון בדבר אף אם הביאיה קודם.

אדם חשוב

והנה הא דהתיר הרמ"א להביא ס"ת לצורך אדם חשוב, ביאר במשנ"ב דר"ל אדם גדול בתורה, דאדרבה התורה מתעלת ע"י אנשים גדולים ואין הדבר מהווה זלזול אצלה.

אלא שבביאה"ל הוסיף כי אמנם כן דעת הגר"א בשם המהר"ם פאדווה, ומקור דבריו מהא דפריך בירושלמי (שם) מריש גלותא, הגם שהוא בוודאי מן החשובים והעשירים, אלמא דבעינן חשוב בתורה דייקא, מ"מ בתשב"ץ קטן (קפט) כתב לחלוק עליו בזה וז"ל, בירושלמי פרק בא לו כאן את אמרת הלוח אחר תורה וכאן את אמרת מוליכין התורה אצלו, אלא ע"י בני אדם גדולים התורה מתעלה, מכאן ראייה שאין איסור לקרוא לתורה עשיר מכבוד לפני ת"ח מפני שע"י אנשים גדולים התורה מתעלה, עכ"ל. ומבואר בדבריו דאנשים גדולים הנזכרים בירושלמי היינו לאו דווקא ת"ח. ומה שלא העתקתי דבריו במשנ"ב מפני שדבריו קשין, שהרי מסוף דברי הירושלמי מבואר היפוך מזה כנ"ל.

אך הביא כי הרמ"א (רפב) העתיק דברי התשב"ץ להלכה וז"ל ואין איסור לקרות ע"ה נכבד, עשיר וגדול הדור לפני ת"ח, כי אין זה בזיון לת"ח רק כבוד לתורה שמתכבדת באנשים גדולים. ושם הרמ"א מחלק בין לקרותו לתורה לבין להביא ס"ת אצלו, דלהא בעינן שיהא חשוב ביותר. ואמנם התשב"ץ גופיה הוציא דינו מהירושלמי הנ"ל, עם זאת הרמ"א נקט מסברא בעלמא לחלק בין לתת לו עליה במקום ת"ח, להבאת הספר אצלו, וצ"ע.

הורדת הארון תחת פני הקרקע

אלא דמה שהבאנו בשם האגרו"מ דהיכא דמביאים ס"ת לבית האבל יחד עם ארון קודש שפיר דמי, בפשטות דבריו סתרי אהדדי. דהנה במקום אחר (יו"ד ב, צא) נשאל אודות קהל המעוניינים להתקין מערכת חשמל אוטומטית שעל ידה יורידו את הבימה והארון קודש יחד עם הס"ת תחת הקרקע בעת שתתקיים שם חופה ויבואו עם רב, האם דבר זה מותר.

והשיב על כך וז"ל, פשוט שהוא בזיון לאה"ק ולהס"ת אשר שם לסלקם אף למקום אחר השובה בשביל זה אף אם יתנהגו בהחופה באופן צנוע כראוי לאנשים כשרים, דהא אף לצורך קרה"ת אסור ליקח הס"ת להביאו להאנשים שבבית האסורים כדאיתא באו"ח ס"ס קל"ה ופשוט שאף עם הארון אסור להביא, וכ"ש שאסור ליקח הארון עם הס"ת ממקומו בשביל שיהיה המקום פנוי לעמוד שם בנ"א הרוצים להיות בשמחת החופה שאין זה לצורך קריאה בהס"ת. ובפרט שבעוה"ר אף על חופות של אנשים כשרים מצוי הרבה הוללות, והרבה חופות אינם של אנשים כשרים, שנמצא שיסלקו הס"ת בשביל הוללות שהוא בזיון גדול ואסור. וכ"ש שהוא להורידם למטה ועליהם למעלה יעמדו בנ"א המתהוללים. וגם חופה בביהכ"נ אין רוח חכמים נוחה מזה, עיין בחת"ס ח"א סימן צ"ח והובא בפ"ת אה"ע סימן ס"א סק"ח, וא"כ ודאי בזיון הוא לסלק אה"ק והס"ת בשביל דבר שאינו הגון, עכ"ל.

ואולי יש לחלק דלעיל מיירי שהארון מיוחד לזה שיטלו אותו לקרוא בו בבית האבל, וע"כ אין בזה זלזול שכך תשמישו, משא"כ כשהארון מיוחד לקרה"ת בבהכ"נ ולוקחים ומזיזים הארון קדש ממקומו זה לא מועיל למעט הבזיון כלל, [ואדרבה הוא בזיון גם לארון הקדש].

הבאת ס"ת לבית חתנים

כתב באגרו"מ (או"ח א, לד) דשרי להביא ס"ת לבית החתן, דיש לסמוך על הא דנוהגין בשמחת תורה לקחת

ס"ת למקום אחר לקרוא, על מנת שכל אחד יוכל לעלות לתורה, ובביהכ"נ הוא טרחא גדולה לציבור, והכא נמי שמעונינים כל קרובי החתן והכלה לעלות לתורה כנהוג נמי רשאים דחשיב נמי כבוד התורה שכל אחד רוצה לעלות לתורה ביום שמחה, ובביהכ"נ ישנה טרחא גדולה לציבור.

אך סיים דיש לפקפק בזה, שהרי אף מה שבשמחת תורה לוקחין ס"ת למקום אחר אין דעת חכמים נוחה מזה, ואם כן אפשר דנימא הבו דלא לוסיף עלה. אולם במשנ"ב (מח) הביא דאף בר"ה ויו"כ כאשר רבים חפצים לעלות לתורה ומוכרין המצוות שמתרבה עי"ז הכנסה של צדקה אין להחמיר, וא"כ הכא נמי אין להחמיר בזה.

חתן דומה למלך

עוד כתב דיש לסמוך על כך דחתן דומה למלך, ונחשב אדם חשוב מהאי טעמא דמשו"ה שרי לדידיה. אך פקפק בזה דהא דעת הגר"א דדווקא למי שהוא חשוב בתורה שרי, ולכן אין להחשיב חתן לאדם חשוב, ואמנם למלך רשאים הגם שאינו גדול בתורה כדמשמע בפ' אלו נאמרין, י"ל דכל זה דווקא למלך ממש דהא אף לריש גלותא מקשינן בירושלמי ביומא שם.

אכן לפמש"כ בביאה"ל דהתשב"ץ קטן ס"ל דאף אדם חשוב מצד עשירותו מ"מ מקרי חשוב לענין זה, וכדמשמע קצת בדעת הרמ"א כפי שהוכיח בביאה"ל שם, אין להחמיר בדבר וכ"ש דאין למחות.

אך במהרש"ם (ו, ד) מבואר שלא כדבריו, דנשאל אודות ביהמ"ד שאחד מבני הכהנים קרא את עצמו לתורה בש"ק שקודם החופה, ויש לו אב ואחים וציוה הקורא שיקחו ס"ת מביהמ"ד לבית הסמוך לשם, ויעלו שם כל הכהנים לתורה זה אחר זה, וקרא לישראל ראשון במקום כהן, האם כראות עבד.

והשיב, דבש"ס ובטוש"ע נזכר הלכה זו רק בעיר שכולה כהנים, אך לעשות בערמה לכתחילה בוודאי דלא יפה עשה. ובלא"ה אין לטלטל ס"ת מבית לבית לצורך קריאה, זולת אם קובעין מקום יום או יומים קודם כמש"כ בסו"ס קלה.

הא דלא אמרינן גזירה דרבה בקריאת התורה

עוד כתב המהרש"ם דעל פי זה ניתן ליישב קושיית התו"ט (פ"ק דמגילה) אמאי לא גזרו בקריאת התורה שמא יעבירו ד"א ברה"ר, די"ל דכיון דאף לצורך קריאת התורה אסרו לטלטל ס"ת, שהרי הציבור חייבים לבוא למקום הס"ת, ומשו"ה ליכא למיחש שמא יעבירו.

וידוע מש"כ הגר"א ליישב, דדווקא חיוב המוטל על היחיד יש לגזור, משא"כ חיוב קריאת התורה דהוי חיוב המוטל על הציבור, הלא רבים מדכרי אהדדי.

הוצאת ס"ת לקראת מלך

בפתחי תשובה (יו"ד רפב, א) הביא תשובה בכת"י מהגאון מוהר"ר שבתי כץ ז"ל שכתב כי אין למחות במה שנוהגים בעת שנוסע המלך מטלטלים ס"ת לכבודו, והביא ראיה לכך מדברי הרמב"ם (אבל) שהתירו דברים מפני כבוד מלכים עכ"ל.

ויש להביא סמך לזה ממש"כ בחינוך (שעט) אודות מצות נשיאת הארון על ידי שבט לוי, וז"ל ונוהגת מצוה זו בזמן שישראל על אדמתו, כי אז היו צריכין לשאת ארון ברית ה' מפני מלחמה או כאשר יצוה מלכם, אבל עכשיו בעונותינו אין לנו מלך ולא ארון לשאת בשום מקום. ומצוה זו מוטלת על שבט לוי ועל שאר ישראל שישכימו על ידם. וזה שנהגו בגליות היום להוציא ספר תורה לקראת מלכי האומות אין זה בחיוב מצוה זו כלל, שכל בני ישראל רשאים לישא אותו. ואם מדרך כבוד התורה יבחרו גם היום שישאוהו מבני לוי, תבוא עליהם ברכה, עכ"ל. הרי לן להדיא דכן היה המנהג מקדמת דנא, והחינוך אינו מוצא במנהג זה שום דופי.